

Пахучий Ярослав,

Національний університет "Острозька академія".

Науковий керівник – кандидат історичних наук, доцент І. Г. Шишкін,

Національний університет "Острозька академія".

РОЛЬ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО КОМПЛЕКСУ ТА ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ У СУЧАСНІЙ ТУРИСТИЧНІЙ ІНФРАСТРУКТУРІ СЛОВЕНІЇ

У статті проаналізовано стан готельно-ресторанного комплексу та транспортної системи Словенії на сучасному етапі. Детально висвітлено систему класифікації отелів та ресторанів у Республіці Словенія.

Ключові слова: *турист, туризм, транспорт, отель, класифікація.*

В статье проанализировано состояние отельно-ресторанного комплекса и транспортной системы Словении на современном этапе. Детально проанализирована система классификации отелей и ресторанов в Республике Словения.

Ключевые слова: *турист, туризм, транспорт, отель, классификация.*

This article analyzes the condition of the restaurant and hotel complex and transport system of Slovenia on the modern stage. The classification system of hotels and restaurants in Slovenia Republic lightened up in details.

Keywords: *tourist, tourism, transport, hotel, classification.*

Туризм вже давно став однією із головних галузей економіки кожної держави. Сучасний розвиток світової туристичної сфери характеризується певними диспропорціями в географічному розподілі: найбільші обсяги туристичних потоків та відповідно валютних надходжень припадають на європейський регіон, де провідні позиції займають традиційні туристичні центри: Франція, Іспанія, Німеччина, Італія. Країни, які розвивають туризм, а саме Болгарія, Словенія, Угорщина, Чорногорія мають приблизно ідентичний тур продукт, який є взаємозамінним. Унаслідок цього деякі з них, зокрема, Чорногорія та Словенія, час від часу мають справу з падінням конкурентоспроможності національного турпродукту. Проте варто зауважити, що урядова політика цих країн, спрямована на залучення іноземного туриста та всебічну підтримку розвитку галузі, дає свої позитивні результати. У Словенії частка туризму в створенні ВВП країни становить близько 25%, у створенні робочих місць – 16,5%.

Досвід Словенії в цій галузі може бути дуже корисним у найближчому майбутньому для України. Оскільки ми можемо бачити на прикладі Словенії, що можливо швидко та якісно побудувати потужний, а головне дієвий та прибутковий туристичний комплекс, який дуже швидко здатний покрити витрати на своє створення й приносити прибуток, і тим самим це може стимулювати розвиток країни в цілому. Саме тому варто приділити увагу детальному розгляду цієї галузі.

Завдання статті – змоделювати особливості функціонування готельно-ресторанного комплексу Словенії та висвітлити рівень розвитку транспортної системи на сучасному етапі.

Насамперед, варто зазначити, що ця тематика не була ґрунтовно досліджена у працях як радянських науковців, так і вітчизняних. Проте варто зауважити, що з початку XXI століття в країнах СНГ та й України в цілому простежується приемна тенденція щодо розгляду як фундаментальних, так і конкретних питань стосовно міжнародного туризму. Можна відзначити праці А. Александрова та М. П. Мальської. Деякі напрацювання стосовно міжнародного туризму можна побачити у працях Я. Олійника, П. Масляка та В. Ю. Воскресенського. Дослідженню з питань “кукуортних зон” присвячена праця О. В. Тімець. Але варто зауважити, що ці праці мають лише оглядовий характер. Істотно не вистачає комплексних досліджень, які були б сфокусовані на розкритті значення туризму в певній країні та змоделюванні стану туризму в тій чи іншій країні на певному етапі.

Роль готельно-ресторанного комплексу та транспортної системи у сучасній туристичній інфраструктурі Словенії. Туристичний продукт Словенії нічим не поступається і є досить-таки конкурентоздатним серед країн Центральної та Південної Європи. Але суттєвим плюсом є те, що ціни на цей продукт значно нижчі ніж у прямих конкурентів стосовно просування та власне популярності власного національного тур-продукту Греції, Італії ...

На сьогодні Словенія – це один із центрів міжнародного туризму. Щороку цю країну відвідує понад 2,1 млн. іноземних туристів. Щороку за рахунок іноземних туристів республіканська скарбниця збагачується на 1 млрд. доларів. Свій розвиток туристична інфраструктура Словенії розпочала ще у XIX столітті. Протягом останніх п'ятнадцяти років у колишній країні зі складу Югославії, почала активно розвиватися галузь гірськолижного туризму. Яскравим прикладом цього є те, що Кранська Гура є однією з найкращих гірськолижних трас, що приймає змагання міжнародного рівня. Значним попитом також користуються конгрес-центри, в яких доволі часто проходять симпо-

зіуми найвищих рівнів. Такі центри можна зустріти у Люблянї, Бледї, Марїборї, Брдо та в інших словенських містах [1].

Готельні послуги, або так звані послуги “розміщення”, варто все ж таки поділити на дві категорії: основні та додаткові. Основні – це безпосередньо проживання, а додаткові – це послуги, які мають за своєю суттю побутовий характер: послуги спортивного характеру, телекомунікаційного та інші.

У Словенії широко поширена власне національна класифікація готелів. Їх поділяють на такі категорії: С – з ванною кімнатою на поверсі, В – з душем та туалетною кімнатою у номері, А – отелі міжнародного класу, L – люкс. У сільській місцевості є своєрідні паб-готелі, які вирізняються вишуканою гостинністю та спецефічною системою класифікацій. Замість зірок тут використовують яблука, і поділяють ці паб-готелі на 5 рівнів відповідно до світової системи класифікації [2].

Готельне господарство Словенії має у своєму розпорядженні готелі від 3 і до 5 зірок. Двохзіркові готелі майже відсутні. Варто зауважити, що в цілому готелі категорії 4 і 5 зірок мають відповідний рівень класифікації завдяки більшій площі кімнат та наявності додаткових пропозицій у сфері послуг.

Найбільший місцевий ланцюг готелів “Jelovica” має в своєму розпорядженні 2 050 кімнат категорії люкс, А і В. Поряд з великими престижними готельними комплексами є скромніші і дешевші готелі, практикується розміщення гостей у кемпінгах, бунгало і наметах. За рівнем сервісу кемпінги діляться на категорії А, В і С. “Jelovica” вважається найвідомішою готельною системою Словенії. Це найбільша і найдавніша готельна мережа країни [3].

Крім готельних засобів харчування, туристи можуть скористатися послугами численних ресторанів та кафе. Варто зауважити, що ресторани переважно пропонують страви європейської кухні. У Словенії також прийнята своя загальна система оцінювання рівня ресторану, пабу, кафе. Заклади першого рівня називають “реставрації”, заклади другого рівня називають “гостільна”. Паби, або так звані “пивні будинки” пропонують легкі закуски та власне пиво, яке, як правило, вариться у самому ж пабі (паб – своєрідна пивоварня, яка й реалізує свій продукт самостійно). “Каварни” – це кав’ярні, “слашчїчарни” – це за своєю суттю фактично ті самі кав’ярні, але вони пропонують надзвичайно широкий асортимент власноруч виготовленого морозива. Не варто також забувати, що Словенія – це країна, яка славиться на весь світ своїми виноробними здобутками, зокрема різноманітними вина-

ми всесвітньовідомих марок “Бордо” та “Бургундія”, можуть похвалитися дійсно елітними напоями у своєму роді [4].

Останнім часом у Словенії стало модним відпочивати на віллах. Їх тут так само безліч. Це сучасні та красиві будинки з усіма зручностями. Як правило, всі вони розташовані в найкрасивіших і мальовничих куточках курортів країни. Відпочинок у Словенії великою компанією на віллі обійдеться навіть дешевше, ніж у готелі.

Загалом всі готелі у Республіці Словенія комфортабельні та сучасні. Майже у кожному готелі туристам пропонується різноманітні екскурсії: як одноденні безвізові до сусідніх країн, так і місцеві. Важливою проблемою словенських готелів є те, що дуже часто коливається шкала попиту на туристичний продукт Словенії у зв'язку зі зміною сезонів. Але словенські бізнес-інвестори знайшли вихід із цього становища, велике зосередження припадає на обслуговування ділового туризму (конгресового туризму).

Транспорт виконує велику роботу із забезпечення як внутрішніх, так і зовнішніх перевезень країни, а у зв'язку з особливостями її транспортно-географічного положення – ще й досить значного міжнародного транзиту. Понад 4/5 всієї роботи транспорту виконує морський флот і порти, обслуговуючи в основному зовнішньоторговельні перевезення. В середині країни на перше місце висунувся автомобільний транспорт, що перевозить близько 2/5 вантажів і понад 4/5 пасажирів, залізничний же, відтіснений на другий план, перевозить лише 1/3 вантажів і 1/10 пасажирів. З'явилися нові види транспорту – нафто і газопроводи та фактично наново створений і сучасний авіатранспорт.

Транспортну мережу Словенії не можна розглядати окремо від транспортної мережі колишньої Югославії. “Становий хребет” югославських залізниць – це магістраль Любляна – Загреб – Белград – Ніш – Скоп'є, має також велике міжнародне значення, – проходить по долинах найважливіших річок – Сави, Дунаю, Морави і Вардара. Багато старих залізниць серйозно реконструйовано (здійснився перехід на широку колію) та електрифіковано. Загалом залізнична мережа Словенії досить-таки гарно забезпечує пряме сполучення з найбільшим словенським портом на Адріатиці Копером. Сумарна довжина залізничної колії в країні ледь-ледь сягає відмітки в 1200 км, з них 500 км електрофіковані. В країні відсутні залізничні колії на магнітній подушці. Оскільки фактично завжди автомобільні шляхи перевантажені, то пересування залізницею є набагато комфортнішим та практичнішим. Потужним залізничним вузлом у Словенії є місто Любляна.

Автомобільні дороги допомагають залізничним на головних напрямках, дублюючи їх, але на більшій частині території, особливо в горах, відіграють самостійну роль.

Більше 1/3 доріг побудовано після 1945 року, всі з твердим покриттям, головним чином асфальтовані. Краща серед них – магістральна “Братство – Єдність” (близько 1 200 км), яка відповідає всім міжнародним стандартам. Від кордону з Австрією вона проходить через Люблян – Загреб – Белград – Скоп’є і доходить до кордону з Грецією. Автостраду, що зв’яже Словенію, Хорватію, Сербію і Македонію, будували в 1948–1963 рр. Однією з кращих в Європі вважається і друга трансьюгославська автомагістраль – Приморська (або Адриатична), протягнулася майже на 2 000 км уздовж всього побережжя, а далі через високогірні та важкодоступні райони Чорногорії – в Косово і Македонію. В Скоп’є вона з’єдналася з дорогою “Братство – Єдність”. Ставши головною дорогою міжнародного туризму в республіках колишньої Югославії, ця автострада відіграє важливу економічну роль, відкриваючи дорогу до Адриатичного моря і аж до глибинних районів колишніх югославських республік. В останні роки у Словенії проходила модернізація та будівництво нових швидкісних магістралей, зокрема магістраль № 5 (за планом ця магістраль мала з’єднати цілу низку великих європейських міст, починаючи від Ліссабона та закінчуючи Таліном). Будівництво цієї автомагістралі завершилося у 2004 році. Основним видом транспорту все ж таки є автомобільний. Він також є найдешевшим засобом переміщення. У країні є дві перпендикулярні сучасні автомагістралі, які фактично наразі і є становим хребетом автотранспортного сполучення, це автомагістраль Ілліріка, яка бере свій початок на кордонах Австрії з Словенією, та магістраль Словеніка, яка бере свій початок у прикордонних регіонах Австрії, та фактично просто переходить у трансєвропейський автобан на теренах Італії. Ці автомагістралі перетинаються у місті Любляна. Прямим конкурентом автомобільного транспорту є автобусний, він має переваги у ційовій політиці, та звичайно зручності переміщення. Автобуси – це єдиний громадський транспорт який легально курсує у столиці Словенії, Люблян [5].

Повітряний транспорт також на гарному рівні. Повітряні траси забезпечують більше 25 великих міжнародних авіаліній 45 держав. У країні діє один міжнародний аеропорт у столиці – Люблян, а також десятки аеропортів місцевого значення, пов’язаних регулярними і чартерними рейсами з міжнародними. Словенія має національну авіалінію – “Adria Airways” [6].

Водний транспорт виключно пов'язаний з морським транспортом, оскільки ріки у Словенії не судноплавні. Лише одна річка в Словенії використовується для судноплавства – Драва, але суднохідна ділянка річки фактично не перевищує і 15 км, тому заносити її до списку активних транспортних артерій не варто. Найбільшим морським портом Словенії є місто Копер. За день у порті розвантажується та завантажується приблизно 6 мільйонів вантажу. Словенія також ще має два значних морських порти, але варто зауважити, що ці порти швидше регіонального значення ніж міжнародного, це порти Піран та Ізол [7].

Прагнення тісніше пов'язати з морем розвинену північ і гірську “глибинку”, більше використовувати для зовнішніх зв'язків морське узбережжя характерно для транспортного будівництва в Словенії після Другої світової війни. Транспорт зв'язав раніше фактично роз'єднані частини країни – рівнинні північні райони, що “дивилися” у бік Середньої Європи, обширні гірські області, що жили “самі по собі”, і вузьку смугу побережжя, звернуту “ззовні”.

Транспортна мережа країни була сильно модернізована, в результаті чого сьогодні Словенія має добре розвинену транспортну структуру, що дозволяє швидко й безпечно подорожувати по всій території держави. Найкраще розвиненим є автомобільний вид транспорту. Це пов'язано із розташуванням Словенії в материковій частині Європи, та гірською поверхнею країни. Крім того, постійно створюються нові проекти, щоб інфраструктура цієї мережі стала більш надійною [8].

Узбережжя Словенії майже ідентичне за своєю природою та кліматичним показником з італійською Рив'єрою. Суттєвим уточненням є те, що ціни для туристів у Словенії є більш прийнятними, ніж ціни у сусідніх державах: Греції, Хорватії, Італії. Найбільшим морським курортом Словенії є “Порт троянд” (Копер) та порти Піран й Ізола. Лідируючі позиції у популярності серед гірських курортів впевнено тримають Кранська Гура та Бовець. Тут пліч-о-пліч розвиваються поряд з гірськолижним туризмом й екстремальні види спорту, зокрема гірський рафтинг (спуск на плотах та човнах по гірським річкам). Для сімейного відпочинку пропонується затишні береги озер Блед та Бохинь. Динамічно розвивається також агротуризм (відпочинок у селах). Словенський уряд вдало побудував стратегію використання як природних пам'яток, так і історичних, які завдяки своїй популярності приносять до державної скарбниці чималі кошти.

Розвиток туризму в цілому в країні доводить нам, що Словенія має чудову інфраструктуру. Практично наново створена транспортна система забезпечує швидке та якісне пересування по країні і тим самим

робить транзитний потік більш досконалим та якісним. Готельний сектор в наш час може задовольнити потреби навіть найвибагливішого клієнта. Великий спектр додаткових послуг пропонують різноманітні готелі та курортні санаторії, які розміщені майже в усіх кутках країни. Ресторанний сектор знаходиться на досить-таки високому рівні і, що важливо, розвивається практично за рахунок внутрішнього капіталовкладення словенських підприємців. Саме завдячуючи розвинутій інфраструктурі у Республіці Словенія створені гарні умови для динамічного розвитку туристичної інфраструктури в цілому.

Список використаних джерел і літератури:

1. Курорты Словении // Словения [Електронний ресурс] – Режим доступу: sloveniya.net/blogsection/kurorty-sloveniyi.
2. Каталог готелів Словенії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tophotels.ru>
3. Jelovica – готельна мережа Словенії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.jelovica.si>.
4. Замягина Т., Калинин Н. – Путешествия [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://evolutio.info/index.php?option=com>.
5. Словения: новый транспортный закон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svitturysta.org.ua/turyzm-za-kordonom/slovenia-vrazhaje-svoim-riznomanittyam>.
6. AirlinesInform [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ticket.turistua.com/ua/avia/airlines/Slovenia/Adria-Airways>.
7. Чужиков В. І. – Спільні та відмінні риси трансформаційних процесів у державах ЦСЄ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://468x60.mymb.user.madbanner.ru/cgi-bin/href/library?80891**target.
8. Словения // Туристические фирмы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.airsava.ru>.